

Effectieve Financiële Educatie en Hulpverlening voor Risicogroepen

Artikel: Peeters, N., Rijk, K., Soetens, B., Storms, B. & Hermans, K. (2018). A Systematic Literature Review to Identify Successful Elements for Financial Education and Counseling in Groups. *The Journal of Consumer Affairs*.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/joca.12180>

Het artikel in het kort

In dit literatuuronderzoek zijn 104 wetenschappelijke artikelen over face-to-face financiële educatie en hulpverlening gericht op groepen geanalyseerd. Er worden factoren vastgesteld die een positief effect hebben op kennis, zelfvertrouwen en (voorgenomen) gedrag van de deelnemers. Het blijkt van belang om 'standaard' educatie te combineren met praktische oefeningen, zodat deelnemers hun vaardigheden kunnen oefenen. Daarnaast is het van belang de deelnemers te motiveren (met behulp van psychologische principes). Het werken in groepen geeft bovendien het voordeel dat deelnemers elkaars situatie herkennen en elkaar kunnen ondersteunen.

Achtergrond

Mensen helpen financieel verantwoord gedrag te vertonen is zowel voor de betreffende personen, als voor de maatschappij van groot belang. Om dit op een effectieve manier te doen, is het echter wel noodzakelijk goed te analyseren wat educatie en hulpverlening effectief maakt. Het aanbod in face-to-face financiële educatie voor groepen is groot en divers, maar over de effectiviteit is nog weinig bekend. Peeters et al. (2018) hebben daarom zoveel mogelijk interventies vergeleken om te achterhalen welke ingrediënten groepsgerichte financiële educatie effectief maken.

Het onderzoek

De onderzoekers hebben zes wetenschappelijke databanken afgestruind en zo 104 artikelen verzameld die gaan over financiële educatie en hulpverlening gericht op groepen, waarbij sprake was van face-to-face contact. Uit deze artikelen zijn vormen, doelen en succesfactoren van financiële educatie geëxtraheerd.

De resultaten

Twee hoofddoelen van financiële educatie en hulpverlening kunnen uit de behandelde artikelen worden gededuceerd: **bewustzijn van het huidige financiële gedrag verhogen**, en het **bevorderen van kennis en vaardigheden**. Beide doelen zijn volgens de auteurs noodzakelijk voor effectieve educatie en hulpverlening.

Om gedrag te veranderen zijn verder de volgende zaken van belang:

- Motivatie van de deelnemer essentieel.
- De educatie moet toegespitst zijn op de financiële situatie van de deelnemer (een scholier iets over hypotheek leren heeft weinig zin).
- De educatie moet op het juiste moment worden aangeboden, de juiste momenten noemen we 'teachable moments'¹.
- Financiële educatie werkt het best als het verbonden wordt aan belangrijke financiële beslissingen, zoals het kopen van een huis, het aangaan van een lening of het verlaten van de schuldsanering. Dit verhoogt de motivatie om te slagen, en vermindert de kans op het vergeten van de geleerde kennis en vaardigheden.
- Het werken met groepen deelnemers (i.p.v. individuele begeleiding/educatie) heeft twee belangrijke voordelen: de deelnemers herkennen zich in elkaars situatie en ze kunnen elkaar helpen.

Conclusie

Met de bevindingen uit de 104 geanalyseerde artikelen kan face-to-face financiële educatie effectiever verricht worden. Echter, duurzame financiële gedragsverandering is moeilijk te bereiken en moeilijk te meten, het risico bestaat dat men terugkeert naar het oude gedrag. Om de effectiviteit goed te onderzoeken moet er een lange-termijnevaluatie plaatsvinden van de kennis, vaardigheden, het financiële gedrag en de situatie van de deelnemers. Bovendien, als men blijvende gedragsverandering beoogt lijkt het noodzakelijk dat er gebruik gemaakt wordt van theorieën uit de motivatiepsychologie zoals Self-Determination Theory² en Theory of Planned Behaviour³ voor het bevorderen van autonomie, competentie en self-efficacy⁴.

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Teachable_moment

² https://en.wikipedia.org/wiki/Self-determination_theory

³ https://en.wikipedia.org/wiki/Theory_of_planned_behavior

⁴ <https://en.wikipedia.org/wiki/Self-efficacy>

1. DOEL VAN HET ONDERZOEK

Vaststellen welke factoren face-to-face financiële educatie en hulpverlening effectief maken.

2. OPMERKELIJK

Het werken in groepen deelnemers blijkt effectief doordat zij elkaars situatie herkennen en elkaar kunnen ondersteunen.

3. NUT

Dit literatuuronderzoek biedt handvatten voor interventies gericht op het bevorderen van financieel verantwoord gedrag.

4. BELANGRIJKSTE BEVINDING

De belangrijkste succesfactoren voor financiële educatie zijn motivatie van de deelnemer, toepasbaarheid op het leven van de deelnemer en het aanbieden op *teachable moments*.